

դամոց, կամ փոխադրուելով այլուր կը վաճառուին դարձեալ 'ի շահ աղքատին ընտանեաց :

Կաթը թէ վաճառուելու և թէ կարագի շինութեան գործածելու համար, պէտք է ըստ կարելոյն երկար ժամանակ իւր բնական դիրքին մէջ պահել, այսինքն քաղցր. սակայն դժբաղդարար շուտով կ'ապականի, կը թթուի և իսկոյն կը մածնի (Coaguler) արագութեամբ թէ բաց օդոյ և թէ գոց ամանի մէջ. իւր շաքարային մասունքը կը փոխուին այն ատեն ի կաթնական թթուութեամբ (Acide lactique) ներգործութեամբ իր մէջ գտնուած միկրոպաց, և այս թըլթուութեամբ կը խտացնէ զպանրածին :

Այս սերմունք, այս միկրոպը որ զկաթը կը փոխեն յայլ նիւթ, իրենք ուսկից յառաջ կու գան Բազմաթիւ պատճառներէ՝ զորս անհրաժեշտ կրնանք ենթադրել. որովհետեւ մասնաւորապէս կաթընտու կովը, կթող ձեռքերը, և ամանները յորս փոփոխակի կը դրուի կաթը, շատ անգամ ընդհանրապէս ըստ բաւականին մաքուր չեն պահուիր. դարձեալ թերեւս յաճախ ախտոց և կաթնատանց օդոյ ծանր բուրումներէն յառաջ կու գան :

Ըստ կարելոյն երկար ժամանակ կաթը քաղցր և առողջ պահելու համար՝ առաջին դիտելու կանոնն է ուրեմն ամենամաքուր վիճակի մէջ պահել կաթին համար հարկաւոր եղած ամէն պարագայները, կովէն և կթելէն սկսեալ մինչև նորա գործածութիւնն : Այս խնամոց և պարագայից ամէնն ալ հոս մէկիկ մէկիկ չենք կրնար յիշել. միայն կը յանձնենք վերջին աստիճանի մաքուր պահել կաթնտու կովին ծծերը, զայն կթող ձեռքերը և կաթին ընդունարանները. յետոյ պէտք է դիտել որ ախտները և կաթնատուները ըստ բաւականին օդոյ հոսանաց փոփոխութիւն ունենան, զով ըլլան առանց յանկարծակի բարեխառնութեան փոփոխութեան. վերջապէս հեռի ըլլան օդային աղտոտ և ծանր բուրմանց ազդեցութենէն :

Շարունակելի

ԳՆ ԱՅՑ ՈՒՆ ՊՈՂԻՊՈՂ

Մոսկուայի բնական պատմութեան համալուսարար ուսուցիչն Տգրթ. Գորոտնօֆ, այս վերջերս նորագիտ կենդանաբուսի մը նկարագիրը ծանօթացուց բովանդակ ուսումնական աշխարհի, որ և կենդանաբանից համար քար գայթակղութեան եղաւ, չգիտնալով այս կենդանին յորում դասի վերաբերել : Այս կենդանաբոյսը՝ որ Գնա. յոշն Պոդկպոդ անունը առաւ, գտնուեցաւ ֆրիպպեան ծովուն մէջ Վիլլաֆրանգայի Ռուսա — Գաղղիական կայարանին հմուտ տեսչէն,

անմիջապէս Մինդանայ և Բիլլիտոն կղզիները իրարմէ բաժնող նեղուցին մէջ:

« Երբոր այս կենդանին տղմահան գործւով վեր հանեցի, կը գրէ նոյն բնագէտը, կակուղ կծիկի կը նմանէր ի գոյն մուլթ գեղնագոյն, շագանակի մը մեծութեամբ, ինքն իր վրան փաթթուած և լի կոծիծներով: Այս էակը առանձնացընելով ջրային գաւաթի մը մէջ,

Գնայուն Պոդիպոդ (Polyparium ambulans).

շուտով մը բակեց իր ծալքերը և տարածուեցաւ երկնցաւ, կծիկը՝ վերածուեցաւ բաւական հաստութեամբ երիզի մը, և այն կոծիծներէն իւրաքանչիւրը կը բացուէին կը դոցուէին, բերնի պաշտօն կատարելով, և բովանդակ մարմնովը կը ջանար կ'աշխատէր գաւաթին եզերաց վրայ մագլցելով վեր ելլել:

Մեր առաջիկայ պատկերը կը ներկայացընէ զպոդիպոդը պլլուած Գորգոնի ճիւղի մը վրայ, որոյ վրայ յաճախ կու գայ կը միանայ նոր

տեսակ պողիպող մը՝ զոր բնագէտն Գորտանօֆ կ'անուանէ փողաձև պատառաբոյծ (Tubularia parasitica)։

Գարձեալ ի պատկերի կը տեսնուի որ գնայնուն պողիպողի ներքին երեսը բոլորովին տարբեր է վերինէն։ Կենդանին այս ներքին երեսին վրայ օձի մը նման կը սողայ և կը շարժի։ Ընդ բովանդակ երկայնութիւն այս երեսին կը տեսնուին երկու դուգահեռական ակօսաձև գիծեր, որոնք երեք մասի կը բաժնեն երեսը, երկու՝ կողմնական և մի՝ միջին։ Կողմնականներուն լայնութիւնը գրեթէ միջնոյն լայնութեան կէսն է։ Գարձեալ այս երկու կողմնական մասերն իսկ ի բարու նման չեն ամենեւին։ Միջին բաժանման վրայ կը գտնուին ցիւր և ցան անկանոն կերպով կիտանշաններ, որոնք կը համապատասխանեն մարմնոյն վերին երեսին վրայ գտնուած ուռեցքներուն, որոնց ամենուն զուխն ալ ծակ է։

Ըստ արտաքին ձևոյն միայնակատելով Գնայնուն Պողիպողը, պիտի չփոթէինք զայն գետնասող որդի մը հետ։ Բայց թէ որ որդի լինէր պէտք էր որ մարսողական խողովակ մի ունենար որ ընթանար ընդ բովանդակ երկայնութիւն մարմնոյն, և ուր երթային միանային մարմնոյն միւս ամէն ծակերն ալ։ Արդ ՚ի սա չկան այս ամէն բաներն. մարսողական խողովակին և ոչ շուքն անգամ կը տեսնուի։ Մարսողութեան պաշտօն մատուցողն մարմնոյն կողերուն ծակտիքն են, և զորս պէտք ենք իբր իւր բերանն համարիլ. ինչպէս են նաև բոլոր պողիպողները, որոց կարգին մէջ կը գասեն սպունգն ալ։ Գլխաւոր յատկութիւնն որով կը զանազանին այս պողիպողները սպունգէն՝ յայտն է, որ առաջինները իրենց մարմնոյն միւրթին վրայ անհամար ամենափոքր փամփուշտներ ունին որոնք լի են թունաւոր հեղուկով մը, և այս փամփուշտին կից կը գտնուի գալարուն թել մը որ պատրաստ է միշտ երկրնալու երբ առ ինքն օտար մարմին մը գալչի, և լեցընելու իւր թոյնն իրեն զպող կենդանոյն մարմնոյն մէջ։ Իսկ այս է պատճառը որ սաստիկ կակիծ մը կ'իմանանք երբ կը գալչինք ձեռքով ծովու փեննաներու (anémone de mer) և ծովամայրերու։

Ա.Ճ Ա.Ռ.

Պատմական տեղեկութիւն։ Մասնաւոր ձեռագործ ճարտարութիւն մ'է աճառի շինութիւնն և արժանաւոր է գիտնալ սկզբունքներն որ գիւրին են և կրնան օր մը օգտակար ըլլալ գիտցողին։

Սճառին գործածութիւնն ՚ի հնուց ժամօթ էր անկատար վիճակի մէջ։ Յոյնք և Հռովմայեցիք կը գործածէին, և կը հանէին տեսակ մը խոտէ, և կտաւի մաքրութենէն զատ ուրիշ բաներու մէջ